MASOFAVIY TA'LIM – TA'LIMDA YANGI IMKONIYATLAR

Xamidjonova Dilbaroy
Farg‘ona davlat universiteti filologiya fakulteti o‘zbek tili yo‘nalishi 1-kurs talabasi.
Aldashev Ilhomjon
Farg‘ona davlat universiteti axborot texnologiyalari fani o‘qituvchisi.

Annotatsiya: Ushbu tezis hozirgi kunda ko‘pchilik yoshlarning chet el universitetlarida o‘z yashash manzilidan turib ham ta'lim olish imkoniyati mavjudligi va dunyoda o‘zining nufuziga ega universitetlarda "moodle" hamda "zoom" orqali o‘qitiladigan tizim haqida yozildi.
Kalit so‘zlar: Online ta'lim, zoom, wi-fi, inovatsiya, moodle.

Hozirgi zamonaviy hayotimizda chet el universitetlariga qiziqmagan, u yerda o‘qishni xohlamagan yoshlar bo‘lmasa kerak. Ular orasida ko‘plab dunyoda o‘z nufuziga ega universitetlar yoshlarning e'tiborini jalb qilmoqda. Ammo hamma ham u yerda o‘qish imkoniyatiga ega emas. Va bu talablarga binoan ko‘plab universitetlarda online o‘qitish tizimi yo‘lga qo‘yilgan. Online ta'lim tizimi juda ko‘p qulayliklarga ega: arzon, sifatli va eng muhumi online tizimda vaqt anchagina tejaladi. Ushbu ta'lim tizimida bir qancha universitetlar ko‘plab yutuqlarga erishgan. Xususan, UMass online university. Ushbu universitet AQSHda joylashgan va hozirgi kunda nafaqat AQSH balki butun dunyodagi eng sara universitetlaridan hisoblanadi. Jahondagi eng yaxshi masofaviy universitelar reytingida ham 1-o‘inni egallab kelmoqda.

"Masofaviy ta'lim" ("Distance Learning" yoki "Remote Education" deb ham ataladi) – bu yangi texnologiyalar va onlayn resurslar orqali o‘qitishning o‘zbekcha atamalari. Bu shu sohada mavjud ma'lumotlarni, texnologiyalarni va innovatsiyalarni qo‘llashni ma'qsad qilgan modern o‘qitish modelini ifodalaydi.

Masofaviy ta'limda kelajakdagi o‘qitish usullari va imkoniyatlar quyidagicha:

1.Onlayn darslar va videomateriallar:

O‘qituvchilar o‘quvchilarga darslarini onlayn tarzda o‘tkazishlari mumkin. Videodarslar, onlayn konferensiyalar, vebinarlar yordamida o‘qituvchilar o‘quvchilar bilan interaktiv aloqada bo‘lishlari, savollarga javob berishlari va materialni tushuntirishlari mumkin.

2. Interaktiv testlar va vazifalar: O‘qitish jarayonida testlar, vazifalar va boshqa shakllarda baholash uchun onlayn platformalardan foydalanish. Bu, o‘quvchilar uchun samarali va faol o‘qitishni ta'minlashda yordam beradi.

3. O‘zlashtirilgan o‘qitish texnologiyalari: Virtual o‘qitish vositalari, texnologik vazifalar, interaktiv darsliklar va boshqa o‘zlashtirilgan texnologiyalar orqali o‘quvchilar o‘zlarini o‘rganishlari va tajriba qilishlari mumkin.

4. Maktab va oliygohlarda AKTni rivojlantirish: Masofaviy ta'lim uchun yangi imkoniyatlar yaratishda, maktab va oliygohlarda tarmoq, kompyuterlar, planshetlar va boshqa AKT vositalari bilan ta'minlash katta ahamiyat kasb etmoqda.

5. O‘quv yollari va dasturlar: O‘zbekistonda va boshqa davlatlarda masofaviy ta'lim uchun maxsus o‘quv dasturlari va yo‘llar yaratilmoqda. Bu, o‘quvchilarga ijtimoiy va iqtisodiy shart-sharoitlarda o‘zlashtirilgan, shakllangan o‘qitishni ta'minlash imkonini beradi.

6. Xalqaro Hamkorlik: O‘zbekiston o‘quv tizimi hamkorlik qilish, xalqaro tarmoq orqali dunyo bo‘ylab tajriba almashish, o‘qituvchilar va o‘quvchilar o‘rtasida ilmiy munosabatlar yaratish va boshqa mamlakatlardan o‘qituvchilar bilan ta'lim tajribasini o‘zlashtirish imkoniyatlarini taqdim etmoqda.

7. Shaxsiy o‘qitish platiyasining o‘sishiga qo‘shilish: Har bir o‘quvchi o‘zining o‘zlashtirilgan vaqt grafigini, o‘qitish metodlarini tanlashda erkinlikka ega bo‘ladi. Shaxsiy o‘qitishni oshirish uchun onlayn kurslar va resurslar kengaymoqda.

Bu imkoniyatlar, ta'lim tizimini yanada samarali va ko‘proq masofaviy qilishga olib kelmoqda. Bular o‘quvchilarga dunyo bo‘ylab tajriba olish, o‘rganishlari va kasb etishlari uchun yanada keng imkoniyatlar yaratishda yordam bera oladi.

Masofaviy ta'lim tashkil etishda bir nechta vositalar va dasturlar ishlatiladi. Bu vositalar o‘quvchilarni o‘qishga jalb qilish, o‘qituvchilarga o‘qitishni samarali o‘tkazish va barcha tomonlama ta'lim jarayonini tashkil etish uchun mo‘ljallangan. Quyidagi kelajakdagi ta'lim vositalari va dasturlari mashhur:

- Google Classroom: Bu Google tomonidan taqdim etilgan platforma o‘quvchilarni guruhga ajratish, vazifalarni yuklash, elektron qo‘llanmalarni almashish va elektron testlar tuzish imkoniyati beradi. Bu, o‘qitish va o‘rganishni boshqarish uchun oson va moslashtirilgan platformadir.
- Microsoft Teams: Bu kommunikatsiya, ko‘rsatish va ishbilarmonlik vositasi bo‘lib, o‘quvchilar bilan interaktiv tarzda muloqotlar, vebinarlar o‘tkazish, fayllarni almashish va ishlab chiqish imkoniyatlarini taqdim etadi.
- Zoom: Video-konferensiyalar o‘tkazish, vebinarlar tashkil etish va interaktiv darslar uchun Zoom platformasi juda mashhur. Bu platforma orqali o‘qituvchilar va o‘quvchilar bir-biriga online tarzda ulanishlari mumkin.
- Moodle: Bu o‘quvchilar va o‘qituvchilar o‘rtasida interaktiv aloqada yordam beruvchi oson va samarali tizimdir. Moodle orqali kurslar yaratish, vazifalarni yuklash, testlar o‘tkazish va elektron ma'lumotlar almashish mumkin.
- Edmodo: Bu platforma o‘qituvchilar va o‘quvchilar o‘rtasidagi aloqalarni tashkil etish, ma'lumot almashish va bir-birlariga vazifa berish uchun mo‘ljallangan.
- Kahoot!: Bu o‘yin shaklidagi interaktiv testlar tuzish platformasi. O‘qituvchilar o‘quvchilarga bilimlarini sinash, yangi materialni o‘rganish va o‘qitishda qiziqarli muloqotlar tashkil qilish uchun ishlatishlari mumkin.
- Cambridge Assessment English: Bu platforma ingliz tili va sinovlari uchun materiallar va testlar tuzishda yordam beradi. O‘qituvchilar o‘quvchilarni o‘rganish va sinovlarga tayyorlashda ishlatishlari mumkin.
- Khan Academy: Bu onlayn ta'lim platformasi o‘quvchilarga matematika, fizika, kimyo, tibbiyot va boshqa ko‘plab fanlarda bepul darslar taqdim etadi.
- Duolingo: Bu ilovada turli tillarda o‘rganish imkoniyati mavjud. O‘quvchilar o‘z vaqtlarida va o‘z tempida tillarni o‘rganishlari mumkin.
- Coursera, Udemy, va Skillshare: Bu platformalar orqali o‘quvchilar va o‘qituvchilar dunyo bo‘ylab mavjud kurslarga yozilishlari, yangi bilimlarni o‘rganishlari va o‘zlashtirilgan ta'limlarni olishlari mumkin.

Masofaviy ta'limda foydalaniladigan vositalar va dasturlar har bir ta'lim muassasasining maqsadlariga, talablarga va tizimini iste'mol qiluvchi foydalanuvchilarga qarab tanlanadi.

Masofaviy ta'limni tashkil etish orqali maqsadlarga erishishda, har bir ta'lim muassasasi o‘zining maqsadlari, o‘quvchilarining zaruratlari va o‘quvchilarning yaratilgan o‘zlashtirilgan ta'lim yo‘nalishlarini hisobga oladi. Bundan tashqari, masofaviy ta'lim tashkil etishning umumiy maqsadlari quyidagilar bo‘lishi mumkin:

O‘quvchilarning qo‘llab-quvvatlanishi: Masofaviy ta'lim o‘quvchilarga o‘zlarining o‘zlashtirilgan o‘qish yo‘nalishlarida, shuningdek, o‘z vaqtlarini boshqarish, ish va ta'limni bir vaqtning o‘zida birlashtirish imkoniyatini beradi.

Mavjud texnologiyalardan foydalanish: Masofaviy ta'lim, o‘quvchilarga yangi texnologiyalarni o‘rganish, ularni o‘z vaqtlarida qo‘llash, interaktiv darslar va vazifalar orqali ma'naviyatli o‘rganish imkoniyatini taqdim etadi.

Vaqtni tejash: O‘quvchilar uchun masofaviy ta'lim orqali, ta'lim jarayonini o‘zlarining har kuni moslashtirish, vaqtni tejash va o‘z faoliyatlarini o‘rganishlari va boshqarishlari imkoniyatini yaratadi.

Boshqa joylarda ta'lim: O‘quvchilar masofaviy ta'lim tizimi orqali dunyo bo‘ylab tanishuv va boshqa tillarda ta'lim olishlari mumkin. Bu, ulkan, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish imkoniyatini beradi.

O‘zlashtirilgan ta'lim: Masofaviy ta'lim orqali o‘quvchilarga boshqarishlarini o‘zlashtirish, shaxsiy yondashuv va istiqbollari bo‘yicha batafsil tanishuvlar va uskunalarni o‘rganishlari uchun yopiq imkoniyatlar yaratadi.

Mutasaddiq texnologiyalar va vositalarni o‘rganish: Masofaviy ta'lim, o‘quvchilarga yangi va mutasaddiq texnologiyalarni o‘rganish, ularni o‘qitish va o‘rganish jarayonida foydalanish, texnologiyalar va vositalarni samarali ishlatishlari uchun tayyorlash imkoniyatini beradi.

Ko‘p-rivojlanish: Masofaviy ta'lim, barcha qiziqishlarni qo‘llab-quvvatlaydigan, ko‘p-rivojlanadigan va o‘zlashtirilgan ta'lim yo‘nalishlarini taqdim etadigan keng imkoniyatlar yaratadi.

Masofaviy ta'limni tashkil etish orqali maqsadlarga erishish, o‘qituvchilar va o‘quvchilar uchun yangi imkoniyatlar yaratish, o‘quv jarayonini yanada samarali va odobli qilish imkonini beradi. O‘zbekistonda va boshqa mamlakatlarda ham masofaviy ta'limning rivojlanishi va o‘zlashtirilishi mavjuddir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Б.Қулматова. Д.Буранова.“Автоматлаштирилган офис технологиялари (Automated office technologies)”. Global Congress of Contemporary Study virtual conference 2020 Multidisciplinary International Scientif c Conference Pune, M.S, India www.econferenceglobe.com. November 7 th, 2020.

2. Talim jarayonini tashkil etishda metodlar va ularning imkoniyatlari I Aldashev, S Aldasheva - Journal of technical research and development, 2023

3. Sun’iy idrokning kelajakka ta’siri: uning insoniyat hayotidagi ahamiyati Z Sidiqova, I Aldashev - Научный Фокус, 2023
4. Akt rivojlangan davrda ta’lim boshqaruvida masofaviy ta’lim texnologiyalaridan foydalanish usullari A Ilhomjon - Научный Фокус, 2023
5. Turli sohalarda axborot texnologiyalarining tutgan roli S.Madinabonu, A.Ilxomjon - Научный Фокус, 2023
6. Texnologiya darslarida raqamli texnologiyalarni o ‘rni M To‘rayev, ST Aldasheva, IT Aldashev - Results of National Scientific Research International …, 2023
7. The importance of primary school teachers to use act in their activities T Tojiyev, I Aldashev - 2022
8. Ta’lim jarayonida kompyuter o‘yin texnologiyalarining o‘rni*ITX Aldashev - … : Innovative, educational, natural and social sciences, 2022
9. Shermatova, X.M. & Komilova, Z.X. (2022). Axborot kommunikatsion texnologiyalar va ta’lim jarayonlarini modellashtirish. 228 b.

10. Yuldasheva, G., & Yo‘ldosheva, M.(2023). Yangi innovatsion texnologiyalarning pedagogik jarayondagi roli. Talqin va tadqiqotlar, 1(6).

WORDLY
KNOWLEDGE